ANALELE DOBROGEI

Serie nouă
X-XIII

MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE CONSTANȚA

2009-2012

CUPRINS

Gheorghe BUZATU – **1812-2012 Basarabia şi iar Basarabia!**..... 9

I. ISTORIA ROMÂNILOR

Liviu BRĂTESCU – **Un proiect reformist. Facultatea de drept din Iaşi (1859-1866)**..... 29
Cristina PLOSCĂ – **Accesul tinerelor transilvănence în universităţi reflectat în presa românească din Ardeal**..... 51
Valer RUS – **Imaginea românilor în cultura maghiară transilvăneană în a doua jumătate a secolului al XIX-lea**..... 59
Andreea ATANASIU-CROITORU – **Forţa navală maritimă a României între cele două războaie mondiale**..... 67
Costin SCURTU – **Industria naţională de apărare în contextul economico-financiar al României (1920-1935)**..... 87
Gheorghe DUMITRAŞCU – **Lecţie despre Antonescu – Liceul „Mircea cel Bătrân" din Constanţa – 1988/1989**..... 105
Delia CORNEA – **Din istoria vieţii politice româneşti – reorganizarea Partidului Naţional Ţărănesc în exil**..... 115

II. PERSONALITĂŢI ŞI FAMILII

Ligia DIMA – **File din istoria oraşului Tulcea: Familia Avramide**..... 131
Stelian DUMITRESCU – **Despre testamentul dr. Ibrahim Temo**.... 149
Ştefania DINU CIUBOTARU – **Relaţiile dintre părinţi şi copii în familia regală Ferdinand şi Maria – principesele Elisabeta şi Marioara**..... 155
Romeo HAGIAC, Lavinia GHEORGHE – **Destinul familiei de aromâni Beza**..... 173
Ioan OPRIŞ – **D. M. Pippidi şi legăturile sale cu Emil Panaitescu, directorul Şcolii Române de la Roma**..... 189
Marin POP – **Aspecte inedite privind calvarul familiei Coposu în timpul regimului comunist (1947-1989). Între istorie şi memorie**... 197
Liviu ZGÂRCIU – **Ioachim Crăciun – istoric al vechilor cărţi şi biblioteci româneşti**..... 213

III. CONTRIBUȚII LA ISTORIA DOBROGEI

Corina APOSTOLEANU – **Însemnări despre Constanța sfârșitului de veac al 19-lea în „Jurnalul" lui Konstantinos Arvanitis** 235
Gheorghe Radu STĂNCULESCU – ***„Aveau din plin posibilitatea să bage argintăria în buzunar, dar nu a dispărut nimic"*** **(un englez despre prima vizită a lui Carol I în Constanța, la 30 octombrie 1879)** 243
Mioara IONIȚĂ – **Contribuții la istoria unui monument dobrogean închinat lui Mircea cel Bătrân** 255
Constantin CHERAMIDOGLU – **Din istoria tipografiilor constănțene (II)** 261
Ion RÂȘNOVEANU – **Activități cotidiene în porturile dobrogene în perioada interbelică** 271
Nicoleta GRIGORE, Constantin CHERAMIDOGLU – **Mișcarea feministă în Constanța interbelică** 283
Lavinia GHEORGHE – **Seminarul Teologic „Sfinții Împărați Constantin și Elena" Constanța** 293
Florin C. STAN – **Aspecte privind situația evreilor din Constanța în anii celui de-al Doilea Război Mondial** 317
Olivia ȘERBAN – **Organizarea construcției și problema forței de muncă la Canalul Dunăre-Marea Neagră** 327

IV. MUZEE DOBROGENE – TRECUT ȘI PREZENT

Constantin NICOLAE – **Un document istoric inedit: Cartea de aur a Muzeului de la Hârșova** 343
Sebastian CORNEANU – **Muzeul văzut prin ochii publicului – fostul muzeu sătesc Capidava** 353
Andrei VOCHIȚU – **New entries regarding the 12 pdrs old gun from Constanța's Naval Museumi** 359

V. RECENZII

Gheorghe Dumitraşcu, *Gândire şi acţiune românească în crearea Statelor Unite ale Europei: de la Mica Antantă la Uniunea Europeană*, Ed. Tipo Moldova, Colecţia Opera Omnia, Iaşi, 2011, 466 p. (Virgil Coman) 369

Valentin Ciorbea, Laura Stancu, Aledin Amet, *Tătarii în izvoare arhivistice româneşti*, vol. 1, *Comunitatea musulmană în arhiva Consiliului Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii*, Ed. Ex Ponto, Constanţa, 2011, 356 p. (Gh. Dumitraşcu) 373

*Ligia DIMA**

FILE DIN ISTORIA ORAŞULUI TULCEA: FAMILIA AVRAMIDE

Casa Avramide, situată în centrul oraşului Tulcea, în vecinătatea Catedralei Sf. Nicolae, constituie una dintre clădirile de patrimoniu emblematice ale oraşului sfârşitului de secol XIX.

Casa familiei Avramide înainte de restaurare

Faptul că astăzi această casă de patrimoniu face obiectul unui proiect de restaurare-conservare finanțat cu fonduri europene, proiect aflat în derulare, ne-a determinat să întreprindem cercetări la Serviciul Județean Tulcea al Arhivelor Naționale, în colecția de documente şi fotografii a Muzeului de Istorie şi Arheologie Tulcea, nu doar în ideea de a reconstitui istoriei casei Avramide, ci şi a familiei. În acest ultim sens, am purtat discuții cu singura rudă în viață a familiei, doamna Chilina Reva, fiica adoptivă a lui Albert Avramide, fiul fondatorului familiei, Alexe Avramide. Aceasta, la cei 77 de ani pe care-i are, poate să depene amintiri din acele vremuri.

Cine nu s-a întrebat măcar odată ce poveste ascunde frumoasa casă Avramide, care dăinuie, de atâta amar de vreme, în vecinătatea Catedralei Sfântul Nicolae din oraşul Tulcea? Mai toți o ştiu ca fiind

* I.C.E.M. Tulcea; e-mail: dimaligia76@yahoo.com.

casa unui industriaş bogat din Tulcea, pe numele său Avramide.

*

Alexe Avramide s-a născut în 1855 - după piatra funerară -, sau 1857 - după actul de căsătorie -, în Ianina (Turcia în acea perioadă, Grecia azi). Părinţi săi erau Avram şi Reghina Avramide. Dacă ştim cu certitudine că era ortodox, sursele pe care le-am studiat ne indică originea sa albaneză. La vârsta de 15 ani, având câţiva bani în buzunar, se stabileşte la Tulcea, cu gândul să facă avere. S-a angajat la un han situat pe actuala stradă Victoria, unde a lucrat până la 18-19 ani. Datorită seriozităţii şi hărniciei sale, Alexe Avramide ajunge proprietarul hanului şi începe să prospere în afaceri.

Pe 28 iulie 1890, Alexe, comerciant de profesie, se căsătoreşte cu Elvira A. Şnaidt, de religie catolică, născută în 1868, în oraşul Karlovac (azi, în Croaţia)[1]. Izvoarele orale spun că aceasta era fata hangiului şi că această căsătorie explică rapida sa îmbogăţire. El avea 33 de ani, iar ea, 22. Părinţii Elvirei erau Anton şi Ludovica. Elvira era casnică. Nici unul dintre ei nu mai avea părinţi în viaţă în momentul căsătoriei.

Alexe şi Elvira Avramide achiziţionează primul teren, pe strada Babadag. În 1897, Alexe începe să-şi construiască o casă, necesitate impusă şi de naşterea copiilor: Albert, Hariti, Adrian, Alexandru, Paul, Olimpia. Aici vor mai locui şi nepoata de frate a lui Alexe Avramide, Reghina, şi servitorii. Până la finalizarea construcţiei casei, familia a locuit pe strada Basarabilor nr. 51 - până în 1895 - şi pe strada Mircea Vodă nr. 27. În 1899, când s-a născut Paul, familia nu se mutase încă în casa de pe strada Babadag.

Pentru construcţia şi amenajarea casei, Alexe Avramide aduce meşteri din Italia. Mobilierul şi obiectele decorative au fost, în majoritate, achiziţionate de la Viena. Dintre ele se mai păstrează azi doar candelabrele.

În cele patru camere dinspre Biserică locuiau Alexe Avramide, Elvira Avramide, Albert şi Reghina. Salonul avea rol de sufragerie şi de adunare. Holul mare era folosit tot ca un fel de sufragerie. Camerele sunt pictate cu îngeraşi, flori (îndeosebi lalele). Demisolul clădirii era format din: pivniţă, spălătorie, bucătărie şi dormitoare pentru băieţi.

Alexe Avramide era şi proprietarul a patru maşini.

Familia Avramide s-a remarcat prin generozitatea sa. Elvira, soţia lui Alexe, era preşedinta unei societăţi de caritate. Chilina Reva îşi

---

[1] Serviciul judeţean al Arhivelor Naţionale Tulcea (D.J.A.N.T.), fond Primăria Tulcea, Colecţia Registrele Stării civile, Actul de căsătorie nr. 56 din dos. 123/1890, vol. I, f. 57-58.

aminteşte că doamna Elvira primea pachete din Anglia, şi, în holul cel mare, unde obişnuiau să se adune la masă, oferea din acestea oamenilor nevoiaşi. Tot din generozitate Alexe Avramide achiziţionează case „de serviciu", pe strada Mircea Vodă, pentru angajaţii săi.

Pe măsură ce Alexe Avramide prospera din punct de vedere economic, acesta cumpăra terenuri. Este şi cazul pământului situat între Casa Cărţii şi Lacul Ciuperca, pe care se construieşte fabrica de cherestea şi moară.

De asemenea, a mai cumpărat teren cu plantaţie de vie în zona Niculiţel-Isaccea, unde a construit şi un conac, care mai există şi astăzi. Tot în Isaccea, locuia fratele lui Alexe Avramide, Ilie. Acesta deţinea o casă mare pe strada Carol (actuala stradă principală a oraşului) şi o prăvălie. Ambele imobile au fost distruse parţial în timpul Primului Război Mondial. Proprietarul le-a părăsit, aşa cum reiese din documentul de arhivă ce datează din 30 aprilie 1922:

„Proces Verbal
astăzi 30 aprilie 1922

Noi Theodor Haralambie, preşedintele comisie Interimare Comuna urbană Isaccea, judeţul Tulcea şi Comisia s-au întâlnit în şedinţă pentru a discuta problema clasării localurilor insalubre de locuinţă şi de întreprinderi comerciale printre care:

Imobil moştenitor Ilie Avramide, strada Carol nr. 60 (prăvălie) - este în ruină ameninţă siguranţa publică.

Imobil moştenitor Ilie Avramide, strada Carol nr. 80, este deteriorată din cauza războiului, reclamă reparaţie radicală, altfel nu poate fi locuită.

Preşedinte: Theodor Haralambie

Membrii comisiei: Dr. C. Gheorghiu; Ct. Barbă Neagră; Ps. M. Neagoe; Nic. Nicolau; I. Candaxa; St. Cardaş.

Pentru conformitate N. Butnariu
Secretar, Arsenie"[2]

Alexe Avramide moare în 1941[3]. Nu deţinem date privitoare la decesul soţiei sale.

COPIII FAMILIEI ALEXE ŞI ELVIRA AVRAMIDE

Cel mai mare fiu al familiei Avramide, **Adrian**, s-a născut pe 17 februarie 1894[4], cu domiciliul pe strada *„Bassarabilor"* nr. 51. Este

---

[2] D.J.A.N.T., fond Prefectura Judeţului Tulcea, Serviciul Administrativ, dos. 168/1921, f. 12-13.

[3] Conform datelor scrise pe piatra de mormânt din Cimitirul din Tulcea.

[4] *Loc. cit.*, fond Primăria Tulcea, Registrele Stării civile, dos. 161/1894, dos. 162/1896, f. 58/ actul de naştere 107/1894/.

absolvent al Şcolii superioare comerciale, a activat în politică şi, în 1938, a fost ales senator de Tulcea din partea Partidului Naţional Liberal, cu 392 de voturi[5].

Adrian Avramide este arestat în data de 16 august 1952 şi stă închis până pe 16 august 1957. Motivul: a fost membru în Consiliul Judeţean P.N.L. *„Durata internării: 60 de zile"*. La acea dată, nu era căsătorit, nu avea ocupaţie, dar era proprietarul unei mori şi a unei fabrici de cherestea. Originea socială: burgheză. Conform documentului pe care îl prezentăm mai jos, acesta iese definitiv din închisoarea Văcăreşti pe 19 august 1953, dată de la care are domiciliu forţat până pe 16 august 1957[6].

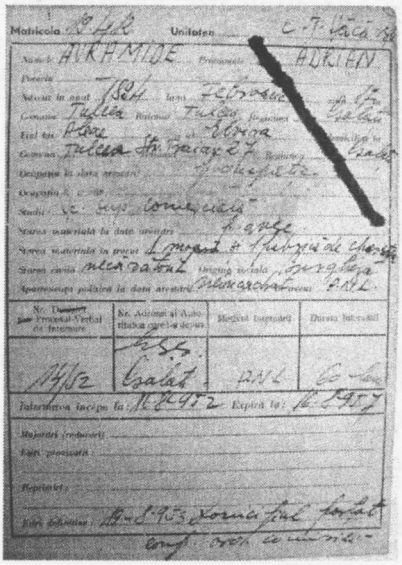

Adrian Avramide şi George Scultety

*

Alexandru (Saşa) s-a născut pe 6 noiembrie 1895[7]. La acea dată. părinţii aveau domiciliul pe strada Mircea Vodă nr. 27. A absolvit Şcoala Superioară de Construcţii, aşa cum aflăm din documentul de mai jos. Însă, din izvoarele orale, ştim că acesta făcuse studii de

---

[5] „Viitorul", XXIX, nr. 8998, ian. 1938, p. IV.

[6] http://retrocedari.com/lista-detinutilor-politici-litera-a.html; http:86.125.17.36/ Fise matricole penale-detinuti politici/A

[7] D.J.A.N.T., fond Primăria Tulcea, Registrele stării civile, dos. 169/1895; 171/1895, vol. II, f. 105/ actul de naştere nr. 604/1895/.

Medicină în Rusia.

Pe 17 aprilie 1938 s-a căsătorit cu Vergenia Petruş. Căsătoria lor a durat puţin peste un an, aceştia divorţând pe 22 decembrie 1939[8].

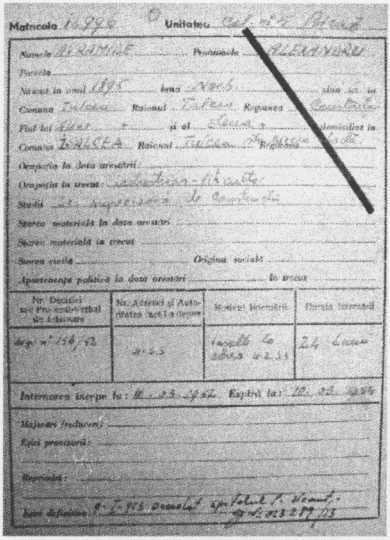

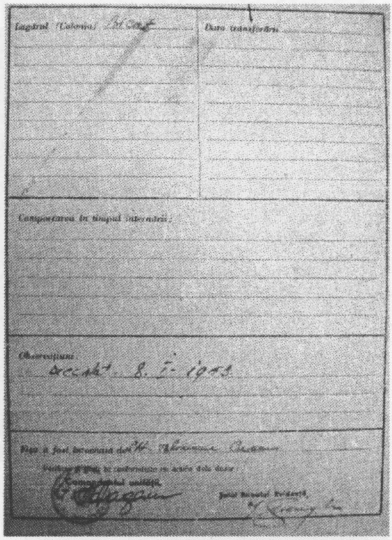

George Scultety şi Alexandru Avramide

[8] *Loc. cit.* Ştampilă aplicată şi completată pe actul de naştere.

Îi plăcea vânătoarea, la care participa și prietenul familiei Avramide, George (Gheorghe) Scultety. Mărturie sunt fotografiile păstrate în familia Avramide:

Alexandru (Saşa) Avramide

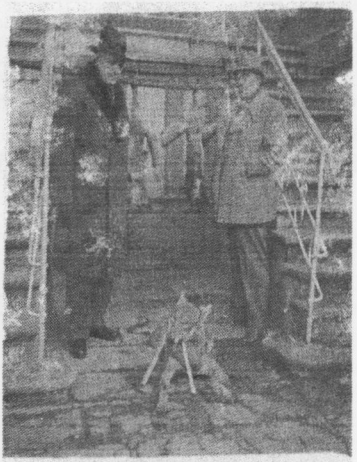

George Scultety şi Alexandru Avramide

Şi Saşa Avramide a făcut puşcărie. Este arestat pe 10 martie 1952, pentru 24 de luni, pe motiv că ar fi adus insulte U.R.S.S.-ului. La acea dată, era *„industriaş-viticultor"*. A fost deținut în lagărul din Bicaz. N-a apucat să-şi îndeplinească pedeapsa, deoarece se îmbolnăveşte şi moare pe 9 ianuarie 1953, la spitalul din Piatra Neamț[9].

*

Albert Aristide Constantin s-a născut în 1897[10]. A fost inginer agronom. Pe 15 noiembrie 1938, s-a căsătorit cu Marcela Levendi (născută în anul 1911). Aceştia nu au avut copii, dar au crescut-o pe Chilina Reva, ca fiică a lor, de la vârsta de doi-trei ani. Chilina se născuse în 1935.

După instaurarea regimului comunist, Albert va fi închis şi reuşeşte să scape după numai patru zile, grație donației substanțiale pe care o face armatei. Soția sa, însă, a făcut şase ani şi jumătate de puşcărie, perioadă în care a fost torturată pentru a mărturisi unde se

---

[9] http://retrocedari.com/lista-detinutilor-politici-litera-a.html; http:86.125.17.36/Fise matricole penale-detinuti politici/A.

[10] D.J.A.N.T., fond Primăria Tulcea, Registrele Stării civile, dos. 184/1897, dos. 186/1897, f. 6/ actul de naştere 410/1897/.

află presupusul aur al familiei.

Albert a murit pe 9 decembrie 1947[11].

După decesul acestuia, Marcela Avramide se recăsătoreşte cu Hristoforatu Dionisie[12], luând numele acestuia. Marcela Hristoforatu moare pe 20 septembrie 2004[13].

Albert şi Marcela Avramide

Marcela Avramide şi Chilina Reva

*

Paul Constantin s-a născut în 1899[14]. Militar de carieră, moare de tânăr, din cauza unei pneumonii severe căpătată în urma unei petreceri de iarnă, la care participă şi sora sa Olimpia, care are aceeaşi soartă.

Ceea ce ştim despre Paul Avramide este faptul că moştenise de la părinţi generozitatea. Chilina Reva îşi aminteşte că, într-o seară de iarnă, Paul s-a întors de la o petrecere aproape dezbrăcat, explicându-i mamei sale că a văzut un om fără palton pe stradă şi i-a dat toate hainele lui.

Acesta a murit, la Bucureşti, în 1920[15].

---

[11] *Loc. cit.*, ştampilă cu înscrisul: act de deces nr. 630/1947.

[12] Hristoforatu Donisie s-a născut în 1898 şi a murit în 1988. cf. Înscrisului pe piatra de mormânt din Cimitirul Tulcea.

[13] Înscrisul pe piatra de mormânt din Cimitirul Tulcea.

[14] D.J.A.N.T., fond Primăria Tulcea, Registrele Stării civile, dos. 199/1899, dos. 200/ 1899, f. 188/ actul de naştere 371/1899/.

[15] *Loc. cit.*, ştampilă aplicată: actul de deces nr. 1527/1920.

*

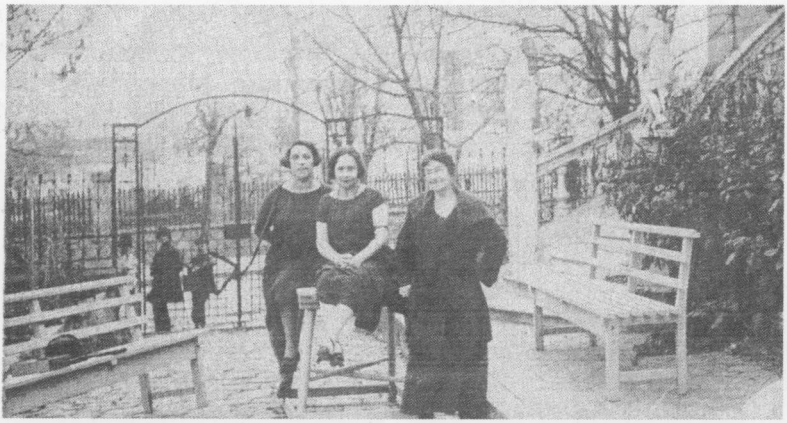

Hariti, Olimpia şi mama acestora Elvira Avramide
- fotografie realizată în faţa casei Avramide -

Hariti a făcut şcoala de menaj, obligatorie în asemenea familii. Aceasta a fost căsătorită cu avocatul Ştefan Duca şi a avut doi copii.

Hariti Avramide, soţul Ştefan Duca şi copii

*

PRIETENII FAMILIEI AVRAMIDE

Printre membrii familiei prezenți în fotografii putem observa un personaj la fel de cunoscut în orașul Tulcea ca și familia Avramide, **Gheorghe Scultety**, comerciant de vază în oraș. Acesta deținea peste 70 de imobile, printre care și clădirea din spatele fostului magazin „Spicu" (se mai păstrează și astăzi). Părinții acestuia erau Johan și Josephina Scultety.

Familia Avramide și George (Gheorghe în acte) Scultely, ceh de origine, erau înrudiți: Gheorghe Scultely era căsătorit cu Amalia Levendi (născută în anul 1902 și decedată în 1974)[16], sora Marcelei Levendi, căsătorită Avramide. Soții Scultety sunt nașii de botez ai Chilinei Reva, fata crescută de Albert și Marcela Avramide.

Putem afirma că familia Avramide făcea parte din elita orașului Tulcea, iar, printre prietenii familiei, se numără și cunoscuta familie Ștefan Borș[17].

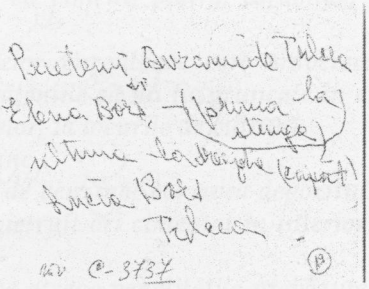

[16] Conform înscrisului pe piatra de mormânt din Cimitirul Tulcea.
[17] Fotografii din colecția Muzeului de Istorie și Arheologie Tulcea.

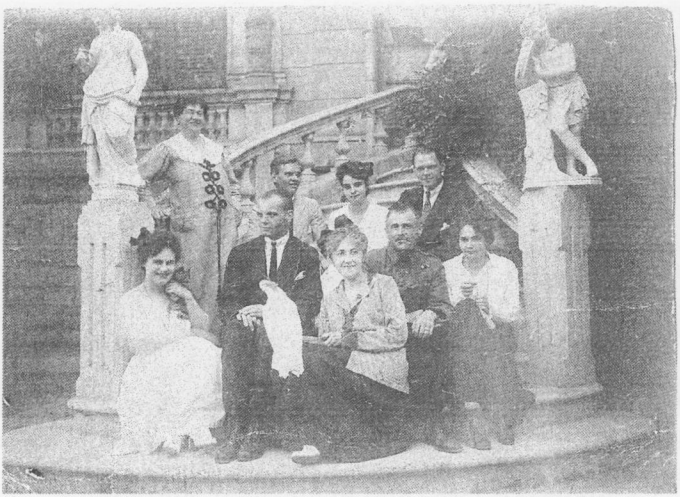

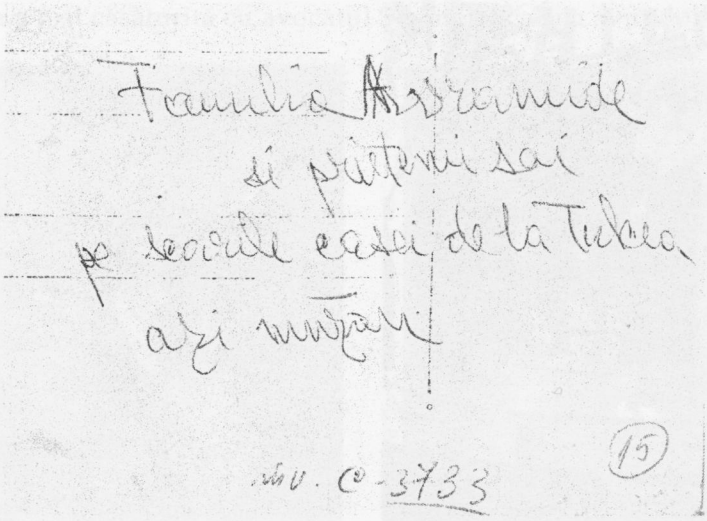
Familia Avramide
si prietenii sai
pe scarile casei de la Tulcea
azi muzeu

inv. C-3733

(15)

*

FAMILIA AVRAMIDE - MARE PROPRIETARĂ ÎN TULCEA

Pe lângă informațiile oferite de izvoarele orale ale urbei Tulcea - în care toată lumea cunoaşte pe toată lumea -, şi în special informațiile oferite de doamna Chilina Reva, cercetările în arhive ne-au confirmat o parte din informații, mai ales cele de ordin economic: familia Avramide era proprietara unei mori şi a unei fabrici de cherestea.

Primul dintre documentele pe care le prezentăm se referă la acordul pe care-l primeşte Alexe Avramide din partea autorităţilor locale, pentru a-şi reconstrui fabrica de cherestea şi moara.

„Consiliul de Igienă Nr. 3531
Judeţul Tulcea 27 Mai 1919
Nr. 167

Domnule Prefect,

Cererea domnului Alexe Avramide însoţită de actele respective (Autorizaţia Consiliului de igienă) şi înregistrată la Nr. 120 (biroul consiliului de igienă) prin care solicită şi se permite reconstruirea şi punerea în funcţionare a fabricii de cherestea şi moară pentru măcinat cereale, situată în oraşul Tulcea, strada Isaccei în apropierea malului Dunării, supunându-se în deliberarea Consiliului de Igienă al acestui judeţ, în şedinţa de la 20 mai a.c., am onoarea a vă face cunoscut că, consiliul a opinat şi dumneavoastră aţi aprobat, a se permite domnului Alexe Avramide, să reconstruiască şi să pună în funcţionare fabrica de cherestea şi măcinat cereale, tot pe locul pe care a funcţionat vechea instalaţiune cu restricţiunea prevăzută de articolul 74 din Legea sanitară, după normele stabilite de Consiliul de Igienă, în mai sus menţionata şedinţă, pentru industriile insalubre de clasa a III a (Categoria Mori de măcinat cereale) şi anume:

1. *Ogrăzile morilor unde staţionează căruţele să fie pietruite*
2. *Să aibă pompă pentru incendiu*
3. *Interiorul morilor să fie pavat fie cu ciment, piatră, cărămidă, ori duşumea de scândură*
4. *Morile instalate lângă cursul apelor curgătoare care traversează satele, proprietarii vor lua măsuri ca necurăţeniile să nu fie aruncate în apă, ci transportate în afara razelor satelor, oraşelor, la locurile de cultură.*
5. *Se va construi latrina în condiţii bune*
6. *Morile care funcţionează cu motor de benzină, vor avea depozitul de benzină construit de piatră sau cărămidă, pietruit ori cimentat în interior, şi construit departe de localul instalaţiei.*

Nerespectarea condiţiilor de mai sus, va atrage penalităţile prevăzute de art. 74 din legea sanitară, mai sus menţionat, cu ocazia inspecţiilor făcute de autorităţile în drept, rugându-vă să binevoiţi a dispune să se comunice cu autorităţile în drept"[18].

*

După Primul Război Mondial proprietarul fabricii de cherestea, Alexe Avramide, repune în funcţiune vechea fabrică, a cărei producţie era asigurată, în 1924, de un număr de 61 lucrători şi 35 ucenici.

---

[18] D.J.A.N.T., Fond Prefectura Judeţului Tulcea, Serviciul Administrativ, dos. 111/1919, f. 15.

Pentru a înțelege mai bine ce însemna Tulcea din punct de vedere industrial şi care era locul familiei Avramide în societatea tulceană, prezentăm un document, din 1926, privitor la numărul fabricilor şi lucrătorilor din oraş:

„1. Alexe Avramide – 1 fabrică cherestea, 40 lucrători bărbați

2. Societatea Unirea T. Lisov – fabrica de făină, 1 moară motor sistematic, 1 fabrică de ulei; produsul fabricii în 24 de ore 2 vagoane făină, 1000 kg ulei; lucrători 10 bărbați, 4 băieți.

3. Alecse Sezanov – 1 fabrică de făină, moară cu motor sistematic, fabrică de ulei, lucrători 10 bărbați, 2 băieți; produsul 2 vagoane făină, 1000 kg ulei.

4. Primăria Tulcea – carieră de piatră 30 m.l. produs, 3 lucrători bărbați

5. carierele statului exploatate de Comisia Europeană a Dunării - 2 cariere, 34 st, 60 bărbați, 40 băieți"[19].

Cunoscut este faptul că, printre întreprinderile mai mari, ale căror produse plecau prin portul Tulcea către alte localități din țară şi străinătate, se numărau fabricile: Talpa - pielărie, A. Avramide - cherestea, Alexe Sezonov - făină, Efim Vladimirof - frânghie, Gavrilă Efremov - covrigi[20].

În august 1926, Alexe Avramide vinde fiului său fabrica de cherestea şi moara. Noul proprietar aduce îmbunătățiri fabricii, înzestrând-o cu o semistabilă de 195 CP, 4 gatere, 1 spalgater, o pendulă, o raboteză, valoarea capitalului investit ajungând la suma de 4 milioane lei. Ca materie primă erau folosiți buştenii din brad şi molid, aduşi din nordul Bucovinei, pe traseul Dornişoara, Bistrița până la Tulcea, cu remorcherele[21]. Cheresteaua fasonată era distribuită în tot județul Tulcea şi în nordul județului Constanța. În 1928, industria prelucrării lemnului subsuma câteva fabrici principale de cherestea şi tâmplărie mecanică, în regiune existând, mai ales în nord, însemnate suprafețe păduroase[22]. Cele mai mari întreprinderi de profil se aflau în nordul județului Tulcea. Reprezentativă era Fabrica de cherestea Alexe Avramide din Tulcea care, în 1928, avea un capital investit de 62.000 lei aur, 30 de lucrători şi o forță motrice de 275 C.P.[23]

---

[19] *Ibidem*, dos. 339/1926, f. 18.

[20] Valentina Postelnicu, *Date şi considerații privind industria județului Tulcea în perioada 1918-1944 (II)*, în *„Steaua Dobrogei"*, nr. 6-7, 2000, p. 21.

[21] Idem, *Date şi considerații privind industria județului Tulcea în perioada 1918-1948 (V)*, în *„Steaua Dobrogei"*, nr. 11-13, 2002, p. 52.

[22] Stoica Lascu, *Din istoricul industriei românești interbelice. Principalele componente ale ramurilor de profil din Dobrogea (II)*, în *„Pontica"*, XX, Muzeul de Istorie Națională şi Arheologie, Constanța, 1987, p. 279.

[23] *Ibidem.*

Pentru luna decembrie a anului 1928, dintr-o adresă către căpitanul portului, aflăm că se solicita acordul ca vaporul *Ville de Toulon* să poată încărca cherestea de la fabrica lui A. Avramide[24].

Până la începutul celui de-al Doilea Război Mondial, fabrica Avramide a ocupat acelaşi loc important. Produsele acesteia ajung să fie exportate la mari distanţe, în ţări precum Siria, Palestina, Egipt şi în nordul Africii. În anul 1941, livrarea este redusă la necesarul judeţului[25].

Între anii 1939-1940, cantitatea totală de material adus în depozit a fost de 10.000-12.000 mc, iar valoarea mărfurilor vândute anual era de aproximativ 20 milioane lei. În anul 1943, cantitatea materialului adus în depozit scăzuse foarte mult, la 600 mc. Fabrica ocupa o suprafaţă de teren de 67.866 m^2, valoarea acesteia şi a clădirilor aferente era de 2 milioane lei. Maşinile şi instalaţiile cu care era echipată fabrica aveau o valoare de 4 milioane lei[26].

În anul 1946, proprietarul fabricii, Adrian Avramide, se asociează cu Friederich Klepper - din Bucureşti -, Marcel Glasser şi Hary Malamut - din Tulcea -, astfel constituindu-se S.N.C.A. Avramide şi Keppler. Obiectul societăţii, ce avea un capital de 90 milioane lei, era industrializarea şi comercializarea lemnului şi importul-exportul altor produse[27].

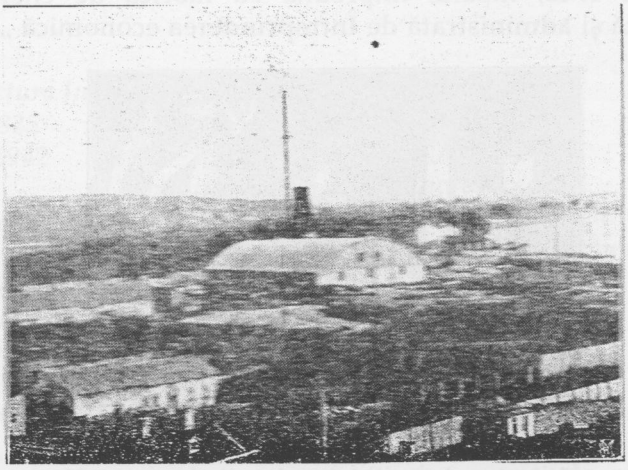

Fabrica de cherestea şi moara lui Adrian Avramide

[24] D.J.A.N.T., *Fond Căpităania Portului Tulcea*, dos. 23/1928, f. 150.
[25] *Idem, Fond Prefectura judeţului Tulcea*, dos. 1143 /1943, f. 3.
[26] *Ibidem.*
[27] Valentina Postelnicu, *Cu date şi consideraţii... (V)*, p. 52.

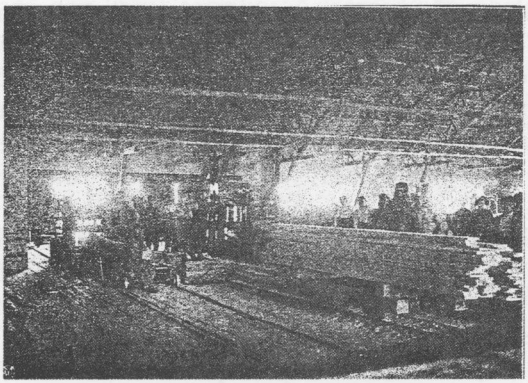

Interiorul Fabricii de cherestea a lui Adrian Avramide[28]

În anul 1940, se constată că *„din toate morile, fie ele țărăneşti sau comerciale, cea mai bine înzestrată cu aparate moderne de măciniş sistematic este moara Avramide, dar este departe de a putea satisface nevoile sătenilor măcinători"*. Numărul lucrătorilor de la moară şi de la fabrica de cherestea era, în medie, de 25 persoane.

În anul 1948, moara, împreună cu fabrica de cherestea, este naționalizată şi administrată de Întreprinderea economică „8 Mai" din Tulcea[29].

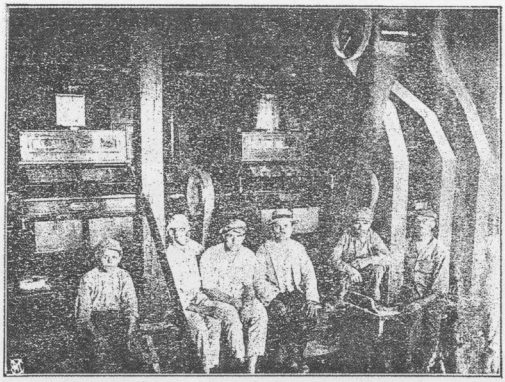

Interiorul morii lui Adrian Avramide[30]

---

[28] Imagine preluată din *Monografia Camerei de Comerț şi Industrie Circ. XI Tulcea, întocmită cu ocazia aniversării a 50 de ani de la realipirea Dobrogei, la Patria Mamă*, p. 16.

[29] Valentina Postelnicu, *Date şi considerații privind industria județului Tulcea...*, (II), p. 20.

Documentele vremii păstrează şi informaţii despre alegerea reprezentanţilor locali pe *„categorii industriale, comerciale şi intelectuale"*. Printre reprezentanţii aleşi în 1942 se numără şi Adrian Avramide:

„Iunie 1942

Domnului Prefect al Judeţului Tulcea,

Avem onoarea de a vă propune pe următorii locuitori ai acestui oraş, ca reprezentanţi ale categoriilor industriale, comerciale şi intelectuale, pentru a desemna dumneavoastră care să facă parte din consiliul de colaborare.

Categoria Intelectuală:

1. *Dl. N. Georgescu – Tulcea, avocat.*
2. *Gh. Şerban – avocat*
3. *Constantin Ţigău – avocat*

Categoria Industrie:

1. *Dl. Adrian Avramide*
2. *I. Iacobini*
3. *Gh. Lichiardopol*

Categoria Comerţ:

1. *Dl. Constantin Ciurea*
2. *N. Ionescu Hamcearca*
3. *N. Sotires*

Secretar, D. Ionescu"[31]

„Prefectura Judeţului Tulcea
Nr. 15825
11.06.1942

Domnului Primar al oraşului Tulcea,

La adresa dvs. nr. 7379, avem onoarea a vă face cunoscut că numim ca membrii în consiliul de colaborare de pe lângă primării pe domnii:

1. *Gheorghe Şerban, avocat, pentru profesiuni intelectuale*
2. *Adrian Avramide, proprietar moară, pentru industrie*
3. *Constantin Ciurea, pentru comerţ"*[32].

Pe lângă naţionalizarea fabrici de cherestea şi a morii familiei Avramide, anul 1948 a însemnat şi pierderea casei din Tulcea şi a bunurilor familiei, membrii acesteia fiind evacuaţi de comunişti. În

---

[30] Imagine preluată din *Monografia Camerei de Comerţ şi Industrie Circ. XI Tulcea...*, p. 17.

[31] D.J.A.N.T., Fond Primăria oraşului Tulcea, Serviciul administrativ, dos. 39/1942, f. 119.

[32] *Ibidem*, f. 128.

1947, Chilina Reva, care atunci avea 13 ani, părăseşte casa şi se mută la conacul din Isaccea. Aici locuieşte doar trei ani, deoarece, în 1950, şi acesta este confiscat. În această situaţie copila crescută de Albert şi Marcela Avramide s-a mutat, pentru un timp, la Letea, la părinţii săi biologici.

După cum am văzut, Albert, Adrian, Marcela şi Saşa Avramide au fost băgaţi în puşcărie, ultimul murind în timpul detenţiei. Ceilalţi membrii ai familiei au locuit, cu chirie, pe strada Victoriei 32, într-o casă ce aparţinea unui grec. Veniturile familiei se reduceau la salariu de 350 lei, pe care îl primea Chilina Reva - care se angajase ca muncitoare la Fabrica de peşte din Tulcea -, şi din vinderea puţinelor obiecte salvate de servitorii casei.

În anul 1949, din iniţiativa consilierului cultural al Ministerului Culturii, Grigore Cuculis, ia fiinţă muzeul tulcean. Acesta este adăpostit, începând cu 1 mai 1950, în casa construită de Alexe Avramide şi moştenită apoi de fiul cel mare al acestuia, Albert. Casa rămâne până în zilele noastre muzeului din Tulcea, transformat, în 1993, în Institut de Cercetări Eco-Muzeale.

Rând pe rând, membrii familiei Avramide dispar din peisajul tulcean. Date certe avem doar despre Marcela Avramide care a trăit până la 20 septembrie 2004.

*

Cu ajutorul informaţiile oferite de Chilina Reva, coroborate cu datele şi documentele de arhivă şi fotografii de familie aflate în arhiva muzeului tulcean şi în posesia Chilinei Reva, am încercat să conturăm imaginea familiei Avramide. Mai sunt multe aspecte de lămurit, motiv pentru care cercetările noastre nu se vor opri aici.

În memoria tulcenilor a rămas familia Avramide mai ales prin casa care le-a aparţinut şi care este cunoscută şi astăzi drept *Casa Avramide*. Curând, aceasta va deveni ceea ce şi-au dorit moştenitorii familiei, care au recuperat-o după Revoluţia din 1989 şi au donat-o oraşului Tulcea şi locuitorilor săi. Faimoasa Casă Avramide, una dintre clădirile reprezentative ale oraşului, se află azi într-un proces de restaurare-conservare cu scopul de a deveni Muzeul Civilizaţiei Urbane tulcene de început de secol XX. Cine ştie, poate aceasta se va îmbogăţi şi cu obiectele de mobilier ale familiei pe care le deţine Chilina Reva.

Odată cu salvarea clădirii, putem afirma că şi memoria familiei a fost recuperată. Fiecare tulcean va avea prilejul să cunoască povestea acestei familii şi a oraşului Tulcea. Deocamdată, le oferim câteva imagini din pictura camerelor din Casa Avramide, care este, în momentul scrierii acestui articol, în curs de restaurare.

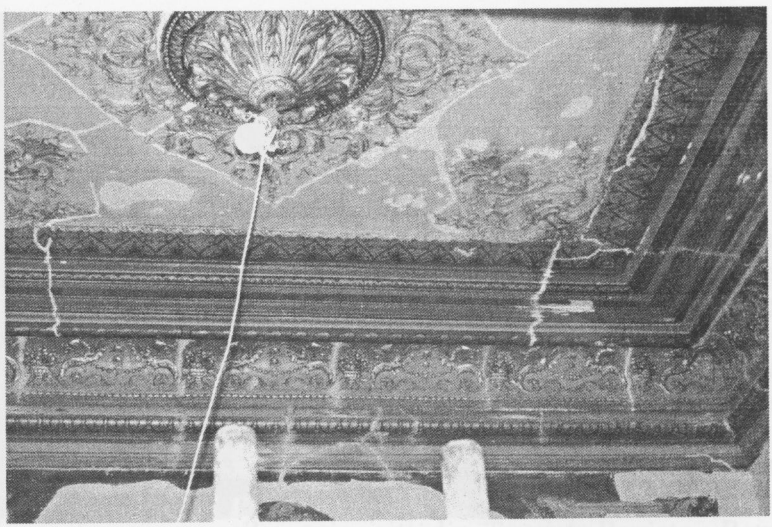

Hol intrare - complet pictat

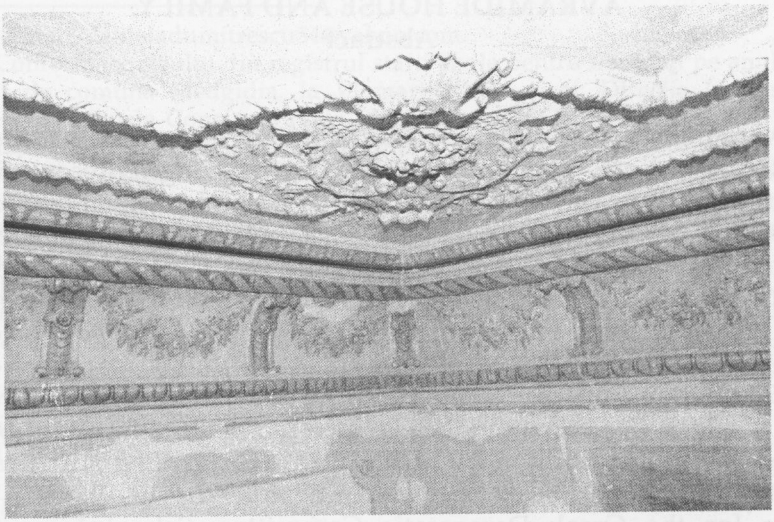

Prima încăpere - îngeraşi şi flori

Salonul - în care familia servea ceaiul

HERITAGE HOUSES FROM TULCEA COUNTY: AVRAMIDE HOUSE AND FAMILY

Abstract

Avramide House, which is situated in the center of Tulcea County, near Saint Nicholas Cathedral, is a heritage building representative for the 19th century. The fact that the building is being submitted to a restoration-conservation project with European funds, prompted us to research in the National Archives, County Department of Tulcea, but also to attempt a reconstitution of the history of Avramide house and family, based on the discussions with the last descendents of the family.

The author presents a novel story, the story of the Avramide family, which was known in the city as a family of rich factory owners – they owned a sawmill and a mill. Some of the family members were arrested in 1947 and the house was nationalized. Since 1948, it was a center for the Greek Democratic Committee, School Inspectorate, headquarters of "Danube Delta" Museum from Tulcea.

Keywords: Tulcea, Avramide, industry, family tree, museum.